

চাহ বাগিছাৰ লোকগীত

শ্ৰীযতীন্দ্রনাথ শৰ্ম্মা, সভাপতি
চামড়াং সাহিত্য সভাৰ দ্বাৰা সম্পাদিত

"CHAH BAGICHAR LOKA-GEET" A collection of the selected folk-songs as prevailed among tea-garden people of Assam particularly in the Doom Dooma area edited by Sri Jatindra Nath Sarmah, President, Samdang Sahitya Sabha, Samdang Tea Estate, Doom Dooma P. O. Dibrugarh District and published by Sri Padmadhar Gohain, Secretary, Samdang Sahitya Sabha, Samdang Tea Estate, Doom Dooma, Assam, 1976.

Price Rs 2'00 per copy

প্রথম প্রকাশ,
প্রকাশক—
শ্রীপদ্মধৰ গোস্বামী,
সম্পাদক,
চামডাং সাহিত্য সভা
চামডাং চাহ বাগিছা
ডুমডুমা পোঃ অঃ

মূল্য : ২'০০ টকা

ছপাশাল—

পূৰ্বদেশ মুদ্রণ
গোহাটি-৮ :: অসম

বিষয় সূচী

পৃষ্ঠা

১।	নিবেদন	
২।	আগকথা—ডঃ শ্রীসত্যেন্দ্র নাথ শৰ্মা	
৩।	আমাৰ একাষাৰ—ডঃ শ্রীসত্যেন্দ্র নাৰায়ণ গোস্বামী	
৪।	চামডাং সাহিত্য সভাৰ ইতিবৃত্ত।	
৫।	কৰম পূজা আৰু কৰমৰ গীত।	১
৬।	উড়িয়া কৰম আৰু কৰমৰ গীত।	১৫
৭।	টুচু গীত	১৮
৮।	চহৰাই গীত	২০
৯।	বৈঠক খানা	২২
১০।	সাদী গীত	২৭
১১।	ডুলী গীত	২৯

নিবেদন

চামড়াং শাখা সভা অসমৰ পূব কোণত অৱস্থিত চামড়াং চাহ বাগিছাৰ কৰ্মচাৰী আৰু মজদুৰসকলৰ দ্বাৰা ১৯৭৩ চনত গঠিত অসম সাহিত্য সভাৰে এখনি শাখা সভা। এই শাখাৰ এটি চমু ইতিবৃত্ত পুথিত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। চাহ বাগিছাৰ পৰিবেশত গঠিত ই এখন অসাহিত্যিকৰ অনুষ্ঠান হ'লেও ভাষা-সাহিত্যপ্ৰেমী লোকৰ কিত্ত ইয়াত অভাৱ নাই। সেই বাবেই আমাৰ এই শাখা সভাই পুথি প্ৰকাশ কৰিবলৈ এটা বিশেষ আঁচনি লবলৈ প্ৰয়াস কৰিছে। আমাৰ বাবে ই এটা দুৰূহ প্ৰচেষ্টা, অবিশ্বাস যোগ্য।

এই শাখাৰ সৌজন্যত ১৯৭৫ চনৰ মাৰ্চ মাহত অনুষ্ঠিত ডিব্ৰুগড় জিলা সাহিত্য পৰিষদৰ নৱম অধিবেশনৰ সভাপতি ড° সত্যেন্দ্ৰ নাৰায়ণ গোস্বামীদেৱৰ ভাষণত 'চাহ বাগিছাৰ মাজত মজদুৰ জাতিৰ' সামাজিক জীৱনৰ বহল পৰিচয় জ্ঞাপক গীতৰাজি স্থানীয় লোকৰদ্বাৰা সংগ্ৰহ কৰি প্ৰকাশ কৰাৰ যি পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছিল সেই পৰামৰ্শ অনুসৰি চামড়াং শাখা সাহিত্য সভাই মজদুৰসকলৰ মাজত প্ৰচলিত হৈ অহা বিবিধ গীত-ৰাজি সংগ্ৰহ কৰি প্ৰকাশ কৰিবলৈ এটি আঁচনি লয়। এই কাৰ্য্যত আমাৰ মজদুৰ বন্ধুসকলৰ পৰাও পূৰ্ণ সহায় পোৱা গ'ল আৰু অতি কম দিনৰ ভিতৰতে ভালেমান গীত সংগ্ৰহীত হৈ পৰিল।

নকলেও হ'ব যে চাহ বাগিছাৰ মজদুৰ সমাজখনত বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লোক আছে; আৰু সি সকলৰ মাজত প্ৰচলিত বিভিন্ন উৎসৱ, পৰৱ আদিৰ প্ৰত্যেকৰে একোটি তাৎপৰ্য্যও আছে। এই পৰৱসমূহ যথাসময়ত যথানিয়মে তেওঁলোকে আজিলৈকে পালন কৰি আহিছে। বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ বিভিন্ন অনুষ্ঠান পৰৱ আদি অধ্যয়ন কৰি সিবিলাকৰ বহল বিৱৰণসহ আটাইবোৰ গীত-মাত প্ৰকাশ কৰিবলৈ গ'লে যথেষ্ট সময় আৰু ধনৰ প্ৰয়োজন। আমাৰ বাবে সেই দুয়োটাৰে অভাৱ। তেনে এটি সংকলন প্ৰকাশ কৰিব পাৰিলে সি যে আমাৰ সাহিত্যৰ অতি মূল্যবান

সম্পদ হ'ব সি ধূকপ। অসম সাহিত্য সভাই এই বিষয়ত সক্ৰিয় আঁচনি ল'ব বুলি আশা ৰাখিছে।

আমি সংগ্ৰহ কৰা ভালেখিনি গীত-মাত এই সংকলনত বাদ দিব-লগীয়া হৈছে, কিতাপৰ আকাৰ ডাঙৰ হোৱাৰ ভয়ত। মজহুৰসকলৰ প্ৰতিটো পৰবৰো একোটি অতি চমু বৰ্ণনা দিয়া হৈছে। ৰাইজৰ জ্ঞাতাৰ্থে জনোৱা হয় যে এই গীত-মাতবোৰ আমি কোনো কিতাপ পত্ৰৰ সহায় লৈ লিখা নাই। এই অঞ্চলত মজহুৰসকলৰ মুখ বাগৰি জঁয়াই থকা গীত-মাতসমূহকে কেইটামান মজহুৰ পৰিয়ালৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। আমাৰ সংগৃহীত কোনো গীত যদি কোনো পুথিত আগতে প্ৰকাশ হৈছেও আমি এই বিষয়ে নাজানো, তাৰ কাৰণে আমাক ৰাইজে দোষাৰোপ নকৰে যেন। গীতবোৰ যি ভাৱে প্ৰচলিত হৈ আছে সেই ভাবেই সংৰক্ষণৰ উদ্দেশ্য লৈ সংকলন কৰা হৈছে, একো সাল সলনি কৰা নাই। হয়তোবা নতুন পুৰুষে ইয়াৰ আলম লৈয়ে জ্ঞান পিপাসা দূৰ কৰিবলৈ নতুন প্ৰেৰণা পাব।

অতি কম সময়ৰ ভিতৰত এই সংগ্ৰহ আৰু প্ৰকাশৰ কাম কৰিব লগা হোৱা বাবে জনা বুজা লোকক দেখুৱাবলৈও অৱকাশ পোৱা নাই। ইয়াত ভুল-ভ্ৰান্তি থাকি যোৱাটো একেবাৰে স্বাভাৱিক। সদাশয় পঢ়ুৱৈসকললৈ বিনীত অনুৰোধ যাতে এনে ভুল-ভ্ৰান্তি আমাৰ প্ৰথম প্ৰচেষ্টা বুলি ক্ষমা কৰি আমাক আঙুলিয়াই দি সহায় কৰে। ইয়াত লিখা ভাষাও সাহিত্যিকৰ ভাষা নহয়, সাধাৰণ ৰাইজে বুজিব পৰা ভাৱ প্ৰকাশক সৰল ভাষা মাত্ৰ। পঢ়ুৱৈ সমাজে নীৰস ভাষা দেখি আমনি পাব বুলিও আমি সন্দিহান।

পুথিখন প্ৰকাশ কৰিবলৈ আঁচনি লোৱা হ'ল টকা পইচা ক'ৰপৰা আহিব ঠিক নকৰাকৈয়ে। ডিব্ৰুগড় জিলা সাহিত্য পৰিষদৰ নৱম অধিবেশনৰ (চামডাং) অভ্যৰ্থনা সমিতিৰ হাতত ৰাহি ধনৰ পৰা সমিতিয়ে আমাৰ শাখাৰ অনুৰোধত এটি প্ৰস্তাৱ যোগে এই পুথিখনি প্ৰকাশ কৰাৰ উদ্দেশ্যে এটি ধনৰ টোপোলা এই শাখালৈ আগবঢ়াই মহৎ উপকাৰ সাধিলে। তাৰ লগত চামডাংবাসী ৰাইজৰ পৰা পোৱা দান ভিক্ষাৰ ধন গোটেই পুথিখন চপোৱাৰ খৰচটো যোগাব কৰা হ'ল। এই দান বৰঙনি আগবঢ়োৱা সদাশয় ৰাইজক আমাৰ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো।

এই গীত-মাত সংগ্ৰহ কৰা কামত আমাৰ বাগিছাৰ উদ্যোগী মজহুৰ ভাই সৰ্বশ্ৰী মানিক ৰাজবংশী, হুকনাথ তাঁচা, হুকলাল বাৰিক, যোগেন মাহালি, পতিৰাম নায়ক, বঞ্জিত কুমাৰ তাঁতীৰ সহায় সহযোগিতাৰ

কথা বিশেষ উল্লেখযোগ্য। তাৰোপৰি বাগিছাৰ বয়সস্থ মজহুৰসকল বিশেষকৈ সৰ্বশ্ৰী ভুলু নায়ক, লাল ভূমিজ, মেঘ কৰ্মকাৰ, মহিমত ভূঞা, যুধিষ্ঠিৰ তাঁতী আৰু শ্ৰীমতী চন্দ্ৰা তাঁতী আদিয়ে সংকলনৰ গীতবোৰ উদ্ধাৰ কৰি ইয়াৰ চমু বিৱৰণ আদি কৈ দি এই বিষয়ত দিহাপৰামৰ্শ দি আমাক এই কাম সকল কৰাত সহায় কৰিলে। এই আটাইসকললৈকে আমাৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো। আমাৰ শাখা সভাৰ কাৰ্য্যকৰী সমিতিৰ সভ্যসকল আৰু আন সহায়কাৰী ৰাইজলৈ ধন্যবাদ থাকিল।

গুৱাহাটীৰ “পূৰ্বদেশ মুদ্ৰণ” ছাপাশালাৰ কৰ্তৃপক্ষই মাত্ৰ তিনি সপ্তাহৰ ভিতৰতে আমাৰ পুথিখনি ছপাই দিবলৈ গাত লৈ সুন্দৰভাৱে সজাই পৰাই পুথিখনি অসম সাহিত্য সভাৰ ত্ৰিচত্বাৰিংশ (টিহ) অধিবেশনতে ৰাইজৰ হাতত তুলি দিবলৈ সুবিধা দিয়াৰ বাবে আমি তেখেতসকলৰ ওচৰতো কৃতজ্ঞ।

সদৌশেষত যিজনৰ প্ৰেৰণাত এই পুথিখনি প্ৰকাশৰ আঁচনি লোৱা হ'ল আৰু যিজনে শেষতো পুথিখনি এবাৰ চকু ফুৰাই দি সহায় কৰিলে তেখেত ভাষাতত্ত্ববিদ ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক আৰু ডিব্ৰুগড় জিলা সাহিত্য পৰিষদৰ সভাপতি ড° সত্যেন্দ্ৰ নাৰায়ণ গোস্বামীদেৱলৈ আমাৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা নিবেদন কৰিলো। পুথিৰ পাণ্ডুলিপি চকু-ফুৰাই দিয়াবাবে ডিব্ৰুগড় শাখা সাহিত্য সভাৰ প্ৰধান সম্পাদক অধ্যাপক শ্ৰীপ্ৰফুল্লচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য, ডিব্ৰুগড় জিলা পৰিষদৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰীধৰ্মকান্ত গোহাঁই আৰু প্ৰাক্তন প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীৰাম গোস্বামীৰ ওচৰতো আমি কৃতজ্ঞ।

সদৌ শেষত অসমৰ ভাষা-সাহিত্যপ্ৰেমী সহৃদয় ৰাইজৰ ওচৰত আমাৰ এইয়ে নিবেদন তেখেতসকলে যেন আমাৰ মজহুৰ পৰিবেষ্টিত আৰু মজহুৰৰ-দ্বাৰা সহজ এই চালুকীয়া শাখা সভাৰ অসমীয়া সাহিত্য কাননলৈ আগবঢ়োৱা এই প্ৰথম অৰিহণাটো আলফুলকৈ লয়। তেতিয়াহে চামডাং শাখা সাহিত্য সভাৰ শ্ৰম সাৰ্থক হ'ব আৰু আগলৈ এনে কামত গা-ঢালি দিবলৈ মনত সাহস পাব। নমস্কাৰ।

ইতি—

চামডাং চাহ বাগিছা,

১ জানুৱাৰী, ১৯৭৬

শ্ৰীযতীন্দ্ৰনাথ শৰ্মা

সভাপতি, চামডাং সাহিত্য সভা

আগকথা

ডুমডুমাৰ কাষৰ চামডাং বাগিছাক কেন্দ্ৰ কৰি গঢ়ি উঠা চামডাং শাখা সাহিত্য সভাই আজি কেইবছৰমানৰপৰা ওচৰ-পাঁজৰৰ চাহবুৰাৰ মাজত অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য প্ৰচাৰ আৰু জনপ্ৰিয় কৰিবলৈ প্ৰশংসনীয় চেষ্টা কৰি আহিছে। এই সজ প্ৰচেষ্টা পাৰস্পৰিক আদান-প্ৰদানৰ ভেটিতহে সহজে ফলবতী হোৱাৰ সম্ভাৱনা। সেই উদ্দেশ্য আগত ৰাখিয়েই চামডাং সাহিত্য সভাই চাহ মজদুৰসকলৰ গীত-মাত সংগ্ৰহ কৰি প্ৰকাশ কৰিবলৈ লৈছে। দবাচলতে চামডাং সাহিত্য সভাই এইটো বৰ প্ৰয়োজনীয় কাম হাতত লৈছে। চাহ মজদুৰসকল অসমীয়াৰ অবিচ্ছেদ্য অঙ্গ। গতিকে তেওঁলোকৰ জীৱন-প্ৰকাশক গীত-মাতসমূহ অসমীয়া সাহিত্যৰ অঙ্গ বুলি ক'ব পাৰি। এই সংগ্ৰহত মজদুৰসকলৰ মাজত পৰম্পৰাগতভাৱে চলি অহা কৰম-পূজাৰ গীত, টুচু গীত, সহবাই গীত, বৈঠকী গীত, বিয়াৰ গীত আৰু হুলী গীত বা নিচুকনি গীত এই ছয় প্ৰকাৰ পৰব আৰু গীত ইয়াত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। গীতবিলাকৰ পটভূমিৰ পৰববোৰৰ সম্পৰ্কেও সংগ্ৰাহকে কিছু পৰিচয় দিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। গীতবোৰৰ মাজেদি মজদুৰসকলৰ মাজত প্ৰচলিত ৰীতি-নীতি আৰু বিশ্বাসৰ কিছু আভাস পোৱা যায়। গীতবোৰত ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰেমলীলা, কানাইৰ প্ৰেম-চাতুৰি, ৰামায়ণৰ ঘটনাৰ উল্লেখ আৰু দুই-এঠাইত বেউলা আখ্যানৰো আভাস পোৱা যায়। বুমুৰ গীতত ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰেমকথা ঘূৰক-ঘূৰতীৰ প্ৰেমৰ প্ৰতীক ৰূপেও ল'ব পাৰি। দুই-এটা গীতত প্ৰেমৰ পোৰণি আৰু প্ৰিয়জনৰ লগত মিলনৰ আকাঙ্ক্ষা স্পষ্টভাৱে প্ৰকাশ পাইছে। তাৰে দুটামান উদ্ধৃত কৰাৰ লোভ সামৰিব নোৱাৰিলোঁ।

- (১) এইত ভাদৰ মাস ৰহল মনেৰ আশ।
সঙ্গ পালে নাচিব ভাদৰে, নাজাব শশুৰ ঘৰে ॥
ভাদ্ৰ মাসেৰ ভৰা নদী, অকুল পাথাৰ
কেমনে আসিবেন বন্ধু, নাজানে সাঁতাৰ ॥

- (২) যখন ফুলটি কলি ছিল, তখন ভ্ৰমৰ আইল, গেল ;
এখন ভ্ৰমৰ কন (কোন) ফুলে মজিল হে,
নব নব তৰুলতা, কুসুমে সাজিল হে,
এমন সময়ে কান্ত বিদেশে ৰহিল হে,
দিলৰে অন্তৰে জ্বালা, দিল হে।
- (৩) কিবা হাড়ী, কিবা ডম, পীৰিতে মজিল মন,
হুখে-সুখ সব পাসুৰাইল হে,
জীয়েন্তে পাঞ্জৰে শেল দিল হে।
- (৪) পীৰিতি পীৰিতি বিষম পীৰিতি, পীৰিতিকে বলে ভাল,
বিদেশী সঙ্গে প্ৰেম কৰিয়ে, হামাৰ ভাবিতে প্ৰাণ গেল ॥

দুই-এটা গীতত পাৰমাৰ্থিক আচোৰ নপৰাকৈ থকা নাই। নশ্বৰ জীৱনত সকলো মিছা কেৱল হৰিনামহে সাৰ—এই কথাৰ উল্লেখ পোৱা যায় তলৰ গীতাংশ দুটাত।

- (১) এই ভব সংসাৰ, মিছা মায়া পৰিবাৰ,
একলায়ে একলায়ে হব পাৰ।
ভাই কেবা কাৰ ? একলায়ে একলায়ে হব পাৰ ॥
- (২) ভাই বল, বন্ধু বল, পৰিবাৰ কেহ নাইৰে।
মৰিবাৰ বেলা হইল, গোবিন্দ সাৰথি ৰে ॥

দুই-এটা গীতত আকৌ অসম দেশলৈ অহা আৰু বাগিছাৰ উল্লেখো পোৱা যায়। গীতবোৰত ভাবৰ ক্ৰমবিকাশ নাই, প্ৰত্যেকটোৱে একোটা স্বকীয়া ভাব বা অৱস্থা নিৰ্দেশ কৰে। সূতাত মনি গাঁথি ধোৱাৰ দৰে সেইবোৰ গাঁথি ধোৱা হৈছে। গীতখিনিৰ স্থান-বিশেষে লিখিত সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ বা প্ৰতিধ্বনিও শুনা যায়। মুঠতে এই সংগ্ৰহটোৱে আমাৰ লোক সাহিত্যৰ পৃষ্টি সাধনত সহায় কৰিব বুলি নিশ্চয় আশা কৰিব পাৰি।

ত্ৰীসত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা

সভাপতি,

অসম সাহিত্য সভা,

১৩৭৫-৭৬

আমাৰ একাষাৰ

অসম নানা জাতি-উপজাতিৰ মিলনভূমি। বহু জনগোষ্ঠীৰ লোকৰ সমাবেশত অসমীয়া জাতি সমৃদ্ধ আৰু বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক উপাদানৰ দ্বাৰা অসমীয়া তথা অসম সংস্কৃতি পৰিপুষ্ট। অসমৰ সামাজিক জীৱনৰ সকলো স্তৰতে তাৰ বহু উদাহৰণ পোৱা যায়। আমাৰ ভাষা-সাহিত্যয়ো সেই পৰ্য্যায়ৰ উপাদানৰ দ্বাৰা শ্ৰীবৃদ্ধি লাভ কৰিছে। সক-বৰ চ-হৰ গাওঁ, পৰ্ব্বত-ভৈয়াম, সকলোতে সমাজ জীৱনত কম-বেছি পৰিমাণে সেই কথা আমাৰ চকুত পৰে। ১৮৩৪ চনৰপৰা অসমত আৰম্ভ হোৱা চাহ খেতিয়ে ১৮৬৩ চনৰ পৰা এটা স্কীয়া ব্যৱসায় ৰূপে পৰিগণিত হোৱাৰ লগে লগে অসমলৈ ভাৰতৰ নানা ঠাইৰ পৰা নানা ভাষা-ভাষী বহুৱা লোকৰ আমদানি হ'বলৈ ধৰে। ১৮৬৩ চনৰ প্ৰথম পাঁচবছৰত অসমলৈ অহা চাহ বাগিছাৰ বহুৱাৰ সংখ্যা মাজপথত মৃত্যু হোৱা ১৭১২ জন বাদ দিলে ৫২৬৪১ জন। বৰ্তমান চাহ বহুৱাৰ সংখ্যা তাহানিৰ সেই সংখ্যাৰ দহগুণতকৈ অধিক।

এই চাহ বাগিছাৰ বহুৱাসকল বৰ্তমান বাগিছাৰ মজত্ব ৰূপে পৰিচিত। এওঁলোকৰ সমাজ জীৱনত অসমৰ খলুৱা প্ৰাচীন ৰীতি-নীতি, ধৰ্মসংস্কাৰ আদিৰ প্ৰভাৱ পৰিলেও তেওঁলোকৰ নিজ নিজ সম্প্ৰদায়ৰ ঔচ, অনুষ্ঠান, উৎসৱ পৰ্ব্ব, বিশ্বাস-ধাৰণা আদিৰ আজিও ভালেমান লোপ নোপোৱাকৈ আছে। তেওঁলোকৰ নিজৰ নিজৰ ভাষাৰ পূৰ্বৰ প্ৰকৃত ৰূপ নাথাকিব পাৰে, বাগিছাৰ পৰিবেশত অসমীয়া আদি ভাষাৰ প্ৰভাৱত ভাষাৰ কিছু সাল সলনি ঘটিব পাৰে—তেনেকুৱা অলপ পৰিবৰ্তন হোৱাটো স্বাভাৱিক। সেই পৰিবৰ্তনৰ মাজতো তেওঁলোকৰ উৎসৱ, অনুষ্ঠান আদিৰ কিন্তু বিশেষ পৰিবৰ্তন ঘটা নাই, বা সিবোৰৰ লগত বিশেষভাৱে জড়িত নাচ-গানৰ ভাৱৰ বিশেষ সলনি হোৱা নাই। এই মজত্বসকলৰ মুখ-বাগৰি আজিলৈকে জীয়াই থকা গীত-মাতবোৰ আমাৰ লোকসাহিত্যৰ অন্তৰ্গত এবিধ মূল্যবান সম্ভাৰ। চামডাং সাহিত্য সভাৰ “চাহ বাগিছাৰ লোকগীত” পুথিখন তেনেকুৱা কিছু সংখ্যক গীতৰে এটি সংকলন।

এই সংকলনৰ টুচু গীত, বৈঠকখানা গীত, সহৰাই গীত, ডুলী গীত, কৰম গীত, বিয়াৰ গীত বিষয় বস্তু। প্ৰতিটো পৰৱৰ একোটকৈ সংক্ষিপ্ত টোকা দি তাৰ লগত নমুনা হিচাপে কেইটামানকৈ গীত সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। এই সংগ্ৰহ কামত শাখা সভাই কোনো পুথি বা গবেষকৰ সহায় লোৱা নাই, বাগিছাৰ মজত্বসকলক লগ ধৰি তেওঁলোকক গীত-গাবলৈ অনুৰোধ কৰিছে আৰু লগে লগে লিখি গৈছে। চামডাং সাহিত্য সভাৰ এই কাৰ্য্য বিশেষকৈ খলুৱালোকৰ সাহিত্য সংগ্ৰহ আৰু সংৰক্ষণৰ এই ঐকান্তিক নিষ্ঠা আমাৰ যিকোনো অনুষ্ঠানৰ বাবে অনুকৰণীয়। তদুপৰি ‘কৰমৰ গীত’ৰ অন্তৰ্গত ‘উড়িয়া কৰম গীত’ৰ সমাবেশ আন এটা মন কৰিবলগীয়া বিষয়। এই সংকলনত স্থান পোৱা গীতখিনিৰ ভাষাৰ ওপৰতো অকণো হাত ফুৰোৱা নাই, য’ত যিভাবে শুনিছে সেই ভাবেই তাক লিপিবদ্ধ কৰা বুলি প্ৰকাশকে স্পষ্টভাৱে কৈ গৈছে। সেইটো সংকলনৰ আন এটা বিশেষত্ব।

চামডাং সাহিত্য সভা তেনেই চালুকীয়া। এই সভাই আজিও পাঁচ বছৰত ভৰি দিয়াহিয়ে নাই। ইমান কুমলীয়া অৱস্থাতে জনবল আৰু ধনবলত বলীয়ান হ'ব পৰা নাই বুলি স্বীকাৰ কৰিও কিন্তু ভাষা-জননীৰ পদপ্ৰান্তত প্ৰথম এটি অৰ্ঘ দিবলৈ প্ৰেৰণা পোৱাটো কম কথা নহয়। ব্যক্তিগতভাবে মই চামডাং সাহিত্য সভাৰ এই উদ্যমৰ শলাগ নলৈ নোৱাৰোঁ। এই খিনিতে কবৰ মন গৈছে যে অসমৰ চুকে কোণে অনাদৃত হৈ পৰি থকা ভাষা-সাহিত্যৰ নানা সম্পদ এইদৰে প্ৰতিখন শাখাসভাই সংগ্ৰহ কৰিবলৈ আগবাঢ়িব পাৰে আৰু তাৰ দ্বাৰা কেৱল অসম সাহিত্য সভাই যে চহকী হ'ব এনে নহয় সেই শাখা সভায়ো ভাষা-সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত আসন পাব।

সদৌ শেষত চামডাং সাহিত্যসভাৰ উদ্যমৰ শলাগ লৈ এই সংকলনটিৰ বহু প্ৰচাৰৰ কামনা কৰিলো আৰু আশা ৰাখিছো অদূৰ ভৱিষ্যতত ইয়াৰ এটা বুজন আকাৰৰ সংকলন দেখিবলৈ পাম। চামডাং সাহিত্য সভাৰ ভাষা-জননীৰ সেৱাৰ উদ্যম উত্তৰোত্তৰ বৃদ্ধি লাভ কৰক এইয়ে কামনা। ইতি—

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়

৩ জানুৱাৰী, ১৯৭৬

শ্ৰীমতেন্দ্ৰ নাৰায়ণ গোস্বামী

চামড়াং শাখা সাহিত্য সভাৰ

চমু ইতিবৃত্ত

চামড়াং : চামড়াং ডুমডুমাচাহ কোম্পানীৰ এখন ডাঙৰ চাহ বাগিছা। ই ডিব্ৰুগড় জিলাৰ তিনচুকীয়া মহকুমাৰ অন্তৰ্গত ডুমডুমা নগৰৰ পৰা সাত কিলোমিটাৰ দক্ষিণে অৱস্থিত। ইয়াৰ মাটিকালি ৮৬৭ হেক্টৰ। লোকসংখ্যা প্ৰায় ছয় হাজাৰ। ইয়াত চাহ বাগিছাত কাম কৰা অসমীয়া মানুহৰ বাহিৰেও ভাৰতৰ বিভিন্ন জন-গোষ্ঠীৰ লোক আছে।

শাখা সভাৰ জন্ম : চামড়াংবাসী বাইজে অসম সাহিত্য সভাৰ শাখা এটি খুলি, এনে শাখাৰ যোগেদিয়েই আমাৰ মাজত কেইবাপুৰুষো ধৰি বসবাস কৰি থকা মজুৰ সমাজক আমাৰ মাজলৈ সন্মুখাই লোৱা আৰু ওচৰে পাজৰে যি কেইখন গাওঁ আছে, য'ত সাহিত্য সভাৰ বতাহ সোমাবগৈ পৰা নাই, তাৰো বাইজক সান্নিধ্যলৈ অনা উদ্দেশ্য লৈয়েই ইং ১৯৭৩ চনৰ আগ ভাগতে গুণা গঁথা কৰি আছিল। এই কামত খৰখেদাকৈ লাগিবলৈ আমাক প্ৰেৰণা যোগাইছিল ১৯৭৩/৭৪ চনৰ অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি শ্ৰীগিৰিধৰ শৰ্মা, ডিব্ৰুগড় জিলা সাহিত্য পৰিষদৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰীধৰ্মকান্ত গোহাঁই আৰু সম্পাদক শ্ৰীৰাম গোস্বামীদেৱে। অসম সাহিত্যসভাৰ সভাপতিদেৱে এই অঞ্চল ভ্ৰমণ কৰোঁতে চামড়াং বাগিছালৈও এপাক মাৰি আমাক লগ ধৰি সাহিত্য সভাৰ উদ্দেশ্যৰ বিষয়ে এটি চমু আভাস দি যায়। সেই উপদেশবাণীৰ পৰাই শাখা সভা গঠনত আমি উদ্বীপনা পাওঁ। দৰাচলতে তেখেতৰ সেই উপদেশবাণীকে চামড়াং শাখা সভা জন্মৰ গুৰি বুলি ক'ব পাৰি।

ইং ২১।৫।৭৩ তাৰিখে চামড়াং বাগিছাৰ এখন সাধাৰণ সভাত এই শাখা সভাৰ জন্ম হয়। প্ৰথমতে শ্ৰীযতীন্দ্ৰ নাথ শৰ্মাক সভাপতি, শ্ৰীপদ্মধৰ গোহাঁইক সম্পাদক হিচাপে লৈ ৯ জন সভ্যৰে এখন তদৰ্থ কমিটি গঠন কৰি কাম আৰম্ভ কৰা হয়। ইং ৫।৮।৭৩ তাৰিখে নগাঁৱত বহা অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যনিৰ্বাহক সভাৰ বৈঠকত এই চামড়াং শাখা সাহিত্য সভাই স্বীকৃতি লাভ কৰে। তাৰ পাছত ইং ৭।১।৭৪ তাৰিখে এখন সাধাৰণ

সভা পাতি তদৰ্থ কমিটিৰ ঠাইত শ্ৰীযতীন্দ্ৰ নাথ শৰ্মাক সভাপতি, শ্ৰীপদ্মধৰ গোহাঁইক সম্পাদক আৰু শ্ৰীনৰেন্দ্ৰনাথ কাকতিক ধন-ভঁৰালী হিচাপে লৈ এখন স্থায়ী কাৰ্য্যকৰী কমিটি গঠন কৰা হয়। সেইদৰেই বাৰ্ষিক অধিবেশন পাতি ১৯৭৫।৭৬ চনৰ কাৰণে নতুন কাৰ্য্যকৰী কমিটি গঠন কৰি আগৰ সভাপতি আৰু সম্পাদকক পুনৰ সেই পদলৈ নিৰ্বাচন কৰা হয়। উল্লেখযোগ্য যে এই কমিটিবোৰত যথেষ্ট সংখ্যক চাহ মজুৰ লোককে সভ্য হিচাপে লোৱা হৈছিল। তেনেদৰেই চামড়াং শাখা সাহিত্য সভাই অসম সাহিত্য সভাৰ একচত্বাৰিংশ মঙলদৈ আৰু দ্বিচত্বাৰিংশ তিতাবৰ অধিবেশনলৈ চাহ মজুৰ আৰু কৰ্মচাৰী প্ৰতিনিধি পঠাই আহিছে।

সভা-সমিতি আদি—এই শাখা সভাই আৰম্ভণিৰপৰা নিয়মীয়াকৈ সভাসমিতি, আলোচনা চক্ৰ, শত-বাৰ্ষিকী, অধিবেশন, সাহিত্য সপ্তাহ আদি পাতি চাহ মজুৰসকলকো মাতি আনি সাহিত্য সভাৰ উদ্দেশ্যাদি ব্যাখ্যা কৰি সিবিলাকক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যানুৰাগী হ'বলৈ আহ্বান জনাই আহিছে। ইং ২৩।১১।৭৩ তাৰিখে অসম সাহিত্য সভাৰ তেতিয়াৰ সভাপতিক সন্মুখলৈ জনোৱাৰ উপৰিও বাইজৰ পৰা দান সংগ্ৰহ কৰা ৪৭৮ টকাৰ এটি ধনবটোপোলা প্ৰকাশন পুঁজিৰ কাৰণে তেখেতলৈ আগবঢ়োৱা হয়। উক্ত ধন সাহিত্য সভাই মূল সংস্কৃতৰ পৰা অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰা “স্বপ্নবাসৱদত্তা” নাটকখনি ছপোৱাৰ কামত খটুৱাই চামড়াং শাখা সভাৰ যোগে পোৱা সেই বৰঙনিৰ স্বীকৃতি দিছে।

চামড়াং শাখা সাহিত্য সভাৰ আমন্ত্ৰণক্ৰমে যোৱা ১৯৭৫ চনৰ ইং ২৩।৩। মাৰ্চত ডিব্ৰুগড় জিলা সাহিত্য পৰিষদৰ নৱম বাৰ্ষিক অধিবেশন পৰিষদৰ সভাপতি ড. শ্ৰীসত্যেন্দ্ৰ নাৰায়ণ গোস্বামীৰ সভাপতিত্বত দুদিনীয়াকৈ আডম্বৰপূৰ্ণভাৱে সমাবোহেৰে সম্পন্ন হৈ যায়। সভাত অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি ড. শ্ৰীসত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা, সম্পাদক শ্ৰীনগেন শইকীয়া, প্ৰাক্তন সভাপতিদ্বয় শ্ৰীগিৰিধৰ শৰ্মা; শ্ৰীবিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু প্ৰাক্তন সম্পাদক শ্ৰীআব্দুল মলিককে আদি কৰি কেইবাজনো খ্যাতনামা সাহিত্যিক উপস্থিত থাকি চাহ বাগিছাৰ মধ্যস্থলত পতা অধিবেশন খনিৰ কেৱল সোষ্ঠৰ বচায়ে এৰা নাই, চাহ মজুৰ সমাজকো উৎসাহিত কৰিলেহি। তাৰ বাবে আমি তেখেতসকলৰ ওচৰত চিৰ কৃতজ্ঞ।

চাহ মজুৰ ভাই-ভনীৰে ভৰা এই চামড়াং বাগিছাত প্ৰচলিত হৈ থকা বহুতো নৃত্যগীত, লোকগীত, ঝুমুৰ গীত, ডমকচ, সহবাই কাঠি নৃত্য গীত;

আদিৰ মাজত মজত্ব-সংস্কৃতি থূপ খাই আছে। সময়ৰ হাত বুলনিত লাহে লাহে তাৰ কিছু কিছু লোপ পোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। এই লুপ্ত হ'বলৈ ধৰা সাংস্কৃতিক অমূল্য সম্পদসমূহ উদ্ধাৰৰ কাৰণে চেষ্টা কৰি কৰম পূজা আৰু কুমুৰ নৃত্য, কাঠি নৃত্য, ডমকচ আদি এই শাখা সভাৰ যোগেদি বাইজৰ আগত প্ৰদৰ্শনসহ আলোচনা চক্ৰ পাতি বিষদভাৱে আলোচনা কৰা হৈছে। কেবা গৰাকীও জনা বুজা লোকে তাৰ বাবে শাখা সভাৰ কামত সন্তোষ প্ৰকাশ কৰাৰ কথাও এই থিনিতে উল্লেখ কৰিব পাৰি।

চাহ মজত্বৰ সমাজৰ লোকগীত : বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজত সম্প্ৰীতিৰ ভাব বন্ধা কৰিবলৈ হ'লে চাহ বাগিছাসমূহত থূপ খাই থকা জাতীয় সংস্কৃতিৰ সন্তানসমূহ বন্ধাৰ চেষ্টা কৰা উচিত। চামডাং সাহিত্য সভাই এই অঞ্চলৰ লুপ্ত হ'বলৈ ধৰা মজত্বসকলৰ মুখে মুখে প্ৰচলিত গীত-মাত আদিৰ এটি সংকলন প্ৰকাশ কৰাৰ কামত আগ বাঢ়ে।

আমাৰ অনভিজ্ঞ বাইজৰ এনে প্ৰচেষ্টাত অসম সাহিত্য সভাৰ আৰু সাহিত্য প্ৰেমী বাইজৰ সহায়-সহযোগ কামনা কৰা হ'ল।

জয়তু ভাষা জননী, জয়তু অসম সাহিত্য সভা

চামডাং চাহ বাগিছা

ডাকঘৰ—ডুমডুমা

জিলা—ডিব্ৰুগড় (অসম)

শ্ৰীপদ্মধৰ গোহাঁই

সম্পাদক

চামডাং সাহিত্য সভা

কৰমপূজা আৰু কৰম গীত

মজত্বৰ সমাজত প্ৰচলিত কিংবদন্তি মতে অতীতত বিক্ৰম বজাৰ “ধৰমু” আৰু “কৰমু” নামৰ দুজন পুতেক আছিল। ধৰমু ডাঙৰ পুতেক আৰু কৰমু সৰু। ধৰমুৱে খেল ধেমালিৰ মাজেদিয়েই শৈশৱকাল অতিবাহিত কৰিছিল; কিন্তু কৰমুৱে সৰুৰে পৰাই এজোপা গছৰ তলত বহি গছজোপাক পূজা-পাতল কৰোতেই ব্যস্ত আছিল। সেই সময়ত ধনে-দানে গাঁওখন উভৈনদী আছিল। বেমাৰ আজাৰেও মানুহৰ কাষ চাপিব নোৱাৰিছিল। ধৰমুৱে ভায়েকৰ এই কাম সমূলি ভাল নাপাইছিল। এদিন তেওঁ কৰমুৰ আচৰণৰ প্ৰতি খং কৰি গছজোপা উভালি ‘কাচাই’ (অৰ্থাৎ সিদ্ধ নদীত) উটুৱাই দিলেগৈ। কৰমু মনৰ দুখ বেজাৰত গছজোপা বিচাৰি ঘৰৰপৰা ওলাই গ’ল। তেতিয়াৰ পৰা বেমাৰ আজাৰ অভাৱ-অনাটন আদিয়ে গাঁওবাসীক জুমুৰি দি ধৰিলে।

কৰমুৱে বাটত চাৰিজন বন্ধু লগ পাই সিহঁতৰ লগত গছ-জোপাৰ অনুসন্ধানত খোজ ললে। কেইবাদিন দুখে ভাগৰে বিচাৰি ফুৰাৰ পাচত এদিন কাচাই (সিদ্ধ) নদীৰ পাৰত গছজোপা উই-হাকলুৱে চাকি-বখা কৰমুৰ চকুত পৰিল। কৰমুৱে দৌৰি গৈ গছজোপাক কাকুতি মিনতি কৰি ধুৱাই পথলাই ঘৰলৈ লৈ আহিল। ভাদ-মাহৰ শুক্ল পক্ষৰ একাদশী তিথিত কৰমুৱে গছজোপা লৈ ঘৰলৈ উভতি আহে, সেই কাৰণে ভাদ মাহৰ সেই একাদশী তিথিত মজত্বৰ সকলে আজিও ‘কৰম’ পূজা পাতি কৰমুক সোঁৱৰে। গছজোপাৰ পুনৰাগমনত গাঁওখনৰ অৱস্থা আকৌ ভাললৈ উভতি আহিল। মানুহে গছজোপাক ‘কৰম’ নামেৰে নামকৰণ কৰিলে আৰু গছ-জোপাৰ নাম অনুসৰি সেই পূজাক “কৰম পূজা” নামেৰে অভিহিত কৰিলে। কৰমপূজাৰ যোগেদি সদৌ মজত্বৰ সমাজৰ কল্যাণ কামনা কৰা হয়।

কৰমপূজা মজত্বৰ সমাজত দুই বকমে পালন কৰা হয়। এবিধ “ৰাজহকৰম” আৰু আনবিধ “জিতিয়া কৰম”।

(ক) ৰাজহ কৰম

এইবিধ কৰমপূজা ভাদ মাহৰ পঞ্চমীৰ পৰা আৰম্ভ কৰি একাদশীলৈ

পালন কৰা হয়। পঞ্চমীৰ দিনা গাঁৱৰ কেইজনীমান গাভৰু ছোৱালীৰে দোক মোকালিতে নদীৰ ঘাটলৈ গৈ নদীৰ ঘাটত সেৱা জনাই গা-পা ধুই তাৰপৰা জাবৰ-জোঁথৰ নাইকিয়াকৈ চাকচিকুণ বালি নতুন পাঁচিত ভৰাই আনে। সেই ছোৱালী কেইজনীক “কৰমতী” বুলি কোৱা হয়। বালিৰ পাচিটোত “কৰমতী” হৈতে মাটিমাহ, গোমধান আদি বালিত মিহলাই দিয়ে আৰু পাচিটোৰ মাজত এজোপা ধান গছ ৰুই দিয়ে। বালিৰ পাচিটো যাৰ ঘৰত কৰমপূজা পতা হয় তেওঁলোকৰ ঘৰৰ ভিতৰত মচা কচা চফা ঠাইত থোৱা হয়। সাত দিন ধৰি ‘কৰমতী’ হৈতে পাচিটো গধূলি চোতালত থৈ ধূপ ধূনা চাকি আদি জ্বলাই জাগৰণ কৰে। জাগৰণৰ সময়ত “কৰমতী” হৈতে পাচিটো মাজত থৈ চাৰিওফালে শাৰী পাতি নাচ-গান কৰে। এইদৰে নাচগানৰ তালে তালে পাচিটোত গোমধান, মাটিমাহ আদি ঠন ধৰি গজি উঠে। এইবোৰক “জাৱা” বোলে।

দশমীৰ দিনা কৰমতী হৈতে এবেলা উপবাসে থাকে। সেইদিনা বাতিপুৱা ওচৰৰ নদী, পুখুৰী বা কুৱাঁত গা পা ধুই কৰমতী হৈতৰ প্ৰত্যেকে ঘাটত পানী আনি চোতালত “জাৱা” পাচিটো উলিয়াই তাৰ চাৰিওফালে মূৰত এঘটিকৈ পানী লৈ কেইপাক মান নাচে। ইয়াকে “জলঘটি” কৰা বোলে। সেইদিনাই গধূলি কৰমক নিমন্ত্ৰণ জনোৱা হয়।

একাদশীৰ দিনাখন কৰমতী হৈতে আৰু গৃহস্থই লঘোনে থাকিব লাগে। সেই দিনাই গধূলি ঢোল, তাললৈ নিমন্ত্ৰণ কৰা কৰম গছৰ পৰা ছুটা ডাল কাটি আনি সূতা বান্ধি দি কৰমক নাচি বাগি গীত গাই আনন্দেৰে আদৰি অনা হয়। চোতালৰ মাজত ডালবোৰ পুতি তাৰ তলত “জাৱা” পাচিটো থোৱা হয়। কৰমতী হৈতে নতুন কাপোৰ কানি পিন্ধি কাঁহিত ফুল, ধূপ ধূনা, গাখীৰ পিঠা আদি আনি কৰম দেৱতাৰ চৰণত অৰ্পণ কৰে। কৰমৰ জীৱনী কবপৰা এজন বয়সস্থ মানুহে কৰমতী হৈতৰ লগত ব্ৰাহ্মণ স্বৰূপে পূজা কৰে আৰু সমবেত ৰাইজৰ ওচৰত কৰমৰ জীৱনী ব্যাখ্যা কৰে। ইয়াৰ পিছত কৰমতী হৈতে এটা বন্দনা গীত গাই ঘৰাঘৰি যায়। ভাত-পানী খাই আকৌ কৰমতী হৈতে আহে আৰু কৰমখলীত নাচগান আৰম্ভ কৰে; লগে লগে কেইজনমান ডেকায়ে ঢোল বাজু আদিলৈ “ঝুমুৰ” গীত গাবলৈ আগবাঢ়ি যায়। এইদৰে গোটেই ৰাতি নাচি বাগি আনন্দত কটাই দিয়ে। কুকুৰাই ডাক দিওঁতে “ভিনচেৰীয়া” গীত আৰম্ভ কৰে আৰু

এই গীত গাইয়েই নদীত কৰমদেৱতাক বিসৰ্জন দিয়া হয়। তেতিয়া সকলোৰে মন সেমেকি যায় আৰু এই ৰাজহ কৰম পৰবৰো সমাপ্তি হয়।

(খ) জিতিয়া কৰম

ৰাজহ কৰমৰ দৰে জিতিয়া “কৰম”ৰ কোনো নিৰ্দ্ধাৰিত দিনবাৰ নাই। ৰাইজৰ সুবিধামতেই পালন কৰে। ইয়াত কৰম গছৰ পৰিৱৰ্তে আম গছৰ ডাল, বাঁহ আদি ব্যৱহাৰ কৰে। পূজা পাতল ঠিক ৰাজহ কৰমৰ দৰেই কৰা হয়। উৎসৱৰ শেষৰ দিনা কৰমতী গাভৰু হৈতে গীত গাই নাচি বাগি ৰাজপথৰ সংযোগত কৰমদেৱতাক বিসৰ্জন দিয়ে। ৰাজহ কৰমৰ দৰেই এই উৎসৱ আনন্দৰ মাজেদি পালন কৰা হয়।

কৰম পূজাত ঘাইকৈ খেমটা, ভাৰছালীয়া, ভিনচেৰীয়া, ৰং আদি ঝুমুৰ গীত গোৱা হয়। সকলোবোৰ ঝুমুৰ গীতৰ স্তব প্ৰায় একে ধৰণৰ। কেৱল খেম আৰু ভিনচেৰীয়া গীতৰ স্তব অলপ বেলেগ।

কৰমপূজাত গোৱা ঝুমুৰ গীত বহুতো আছে, তাৰে কেইটামান গীতহে তলত দিয়া হ’ল।

(জাৱাৰ পাচিত চাকি জলোৱাৰ সময়ত গোৱা গীত)

তেলী ঘৰেৰ তেল কুমাৰ ঘৰেৰ বাতি,
জল জলৰে বাতি নিশাভৰ বাতি ॥২

(কৰমডাল আনিবৰ সময়ত গোৱা গীত)

দিব দিব কৰম ৰাজা আয়না কাজল,
আৰ দিব কৰম ৰাজা টিকলি সিন্দূৰ।
আজতাৰ কৰম ৰাজা ঘৰে দুৱাৰে,
কালতাৰ কৰম ৰাজা, কাঁসাই নদীৰ পাৰে।

(কৰম পূজা শেষ কৰি ঝুমুৰ নৃত্য আৰম্ভণী গীত)

ডালা ভৰি আঁকুৰা কিয়া ভৰি সিন্দূৰ।
আমে শশুৰ যাইব গো কৰমেৰি চাই
একে ধনী ধনী।

(ঝুমুৰ গীত—বন্দনা)

ঝুমুৰ— পূবব বন্দনা কৰি, পশ্চিম বন্দনা কৰি
উত্তৰ দক্ষিণ বন্দি
দেমা কালী গীত মনে কৰি, কালীকে প্ৰণাম কৰি
কৰম কাটি কুটি আখড়া বন্দনা কৰি
গোপীন সবে কৰে একাদশী
আজৰে কৰম ভেল বাতি ।

ৰং— আজকা বাতি কাহানী শুনাতিৰে
হাসি হাসি দুখ ঢালতি
ডাল ধৰি পুত্ৰ বধু মাগতিৰে

(তলত দিয়া ঝুমুৰ গীতসমূহ একাদিক্ৰমে গোৱাৰ বাধ্য-বাধকতা নাই ।
ইচ্ছামতে তলত লিখামতে যেই কোনো গীত গাব পাৰে ।)

ঝুমুৰ— আইল ৰাৱণ চৰ, ভিক্ষা মাগে বৰে ঘৰ,
শিক্ষা ডমক হাতে ধৰি ভিক্ষা মাগে বাৰ ছল কৰি,
হাতে হাতে ভিক্ষা দিতে সীতাকে চাপাইল ৰথে
ৰথ উড়াইল মহাশূন্যে সীতা কান্দে ৰঘুনাথ বীনে ।

ৰং— সাত সমুদ্ৰকূলে কাতৰে হনু বলে
কেমনে হইব সাগৰ পাৰ হে
দীননাথ, প্ৰাণনাথ কেমনে হইব সাগৰ পাৰ
দীননাথ প্ৰাণনাথ কেমনে ।

ঝুমুৰ— বন্দি মাতা স্তবধনী, পুৰাণে মহিমা শুনি ।
পৰিত্ৰ কৰিয়া ব্ৰহ্মপুৰী, পতিত পাৰন শ্ৰীহৰি ॥
জীৱে দেখি দুৰাশয় নাচিবাৰ ভবভয় ।
অবন্তী আইল ব্ৰজপুৰী পতিত পাৰন শ্ৰীহৰি ॥

ৰং— চৈততে চাতক ডাকে পিউ পিউ স্বৰে,
কৃষ্ণেৰ কাৰণে চিত ধৈক্য ধৈক্য কৰে ।

ঝুমুৰ— কোথাকাৰ মুনিনাথ, খাৰ মাখে সাৰা ৰাত,
মাগিলেসে দিব ৰঘুৰৰ ষাউ মুনি ফিৰে তোমাৰ ঘৰ ।

ৰং— সত্যতে শ্ৰীবৃন্দেব ত্ৰেতাতে শ্ৰীৰাম ।
দ্বাপৰতে কলিযুগ নৱঘন শ্যাম ॥

ঝুমুৰ— আইলে কিবা কাজে, না বলিল লোক লাজে
দাঁড়ায়ে ফিৰিয়ে কেন ষাউ হে শ্যাম ।
দেখা দিতে অৱসৰ নাই ॥

ৰং— ৰাস্তা ধাৰে ঘৰ কৰেছি
আইলে গেলে সামাওনা
কেমনে তোমাৰ মন ভাঙ্গেছে
খুলে কথা বইল না ॥

ঝুমুৰ— যত গোপীন মিলি জুলি
যমুনা সিনাইতে গেলি ।
জল মাঝে আছে গোপীন লাজে মৰি ॥
লে বস্ত্ৰ আপনাৰ চিনি,
জল মাঝে আছেন গোপীন লাজে মৰি ॥

ৰং— ইন্দ্ৰধনু শাৰী শাৰী দাঁড়ায়েছে আলাকৰি
ললিতা চিনতে নাৰি চিনতে নাৰি
কদমেৰ তলায় আছে আলাকৰি, আলাকৰি
অ' ললিতা চিনতে নাৰি ।

ঝুমুৰ— সবাই দিন দেখি কালাৰ, কাণে কদম ফুলৰে
আজ কেন কালাৰ বদন মলিন যে ।

ৰং— হাতে শাঁখা চুড়ি, গায়ে নীল শাড়ী গো,
অ' হামাৰা চিনতে না পাৰিগো ।
কে বধু কাৰ তৰা নাৰী গো ॥

- ঝুমুৰ— মায়ে বাপে জনম দেলে নাগপুৰেগা বিহা দেলে
মূৰ কাটাৰে ম'ৰ জনম দুখ দেল ।
হাতেৰ গহনা ম'ৰ সব লুট লেল ।
- ৰং— আমি হলাম পৰেৰ পুত তোমাৰ নিয়ে অ'ত দুখ ।
তোমাৰ বিনে অন্ত জানিনা, তুমি গো আমাৰ হইল না ॥
- ঝুমুৰ— এইত' ভাদৰ মাস বহল মনেৰ আশ ।
সঙ্গ পালে নাচিব ভাদৰে, নাজাব শশুৰ ঘৰে ॥
- ৰং— ভাদৰ মাসে ভৰা নদী, অকুল পথাৰ ।
কেমনে আসিবেন বন্ধু, নাজানি সঁতাৰ গো ॥
- ঝুমুৰ— পাহাড়ে পৰ্ব্বতে লতা, ফুল ফুটে থ'পা থ'পা ।
ডাল ভাঙ্গিয়ে হল দশা মিনিগো কেমনে বান্ধিব ত'ৰ খসা ।
উছকিলে পুঁচকিব খসা ধনী গো ছিটা চুলে
নাবান্ধ গো খসা ॥
- ৰং— আমৰা দুন' মা-বেটী, সাৰাদিন ধান কুটি
ঠস্কি ঠস্কি পড়ে ঘাম কোথাৰে গেল কালিয়া নাগৰ
শ্যাম ॥
- ঝুমুৰ— আজ ম'ৰ একাদশী, জলবিনে বসে থাকি,
যাউ বাছা জল আনিবাবে, একলা অন্ধক মুনি ঘৰে ।
- ৰং— বাঁশীৰ সুর শুনি কদমেৰ ডালে বসি
বাধা বাধা বাজাই কৃষ্ণ বাঁশী
শ্যাম লাজে মৰি লাজে মৰি
কেমনে ভৰব' সেই গাগৰি ।
শ্যাম লাজে মৰি, শ্যাম লাজে মৰি ।
- ঝুমুৰ— ছ'ট ম'ট আখড়া গোটা গাঁৱেৰ ভাঁসুৰা
নাচে গেলে মকে ছলকে না বনেগো,
নাচে গেলে ॥

- ৰং— হিম কলসীৰ জল কৰছে টলমল
ত'ৰা ফেলিস না গো এক ৰতি ।
বুঝে সাজে কৰ'বি পীৰিতি ॥
তৰা থাকিস না গো এক ৰাতি
বুঝে সাজে কৰ'বি পীৰিতি ॥
- ঝুমুৰ— বন্ধনেৰ জ্বালাতে মৰি, ছেড়ে দে মা তাড়াতাড়ি ।
সহিতে না-ৰি মা ত'ৰ বন্ধনেৰি জ্বালা গো
সহিতে না-ৰি মা ত'ৰ বন্ধনেৰি জ্বালা গো ।
সহিতে না-ৰি.....
- ৰং— নন্দেৰি নন্দন খুলিয়ে গো ধেনু,
কত ছলে গো সেত কাননে যায়
কত ৰঙ্গে শিঙ্গা বেণু বাজায় ।
- ঝুমুৰ— কালিয়া কালিয়া বলি দিনে ৰাতে বুৰি মৰি
আইল কালা গেল কাৰ ঘৰে গো
নাজানি ঘূমেৰ ভৰে ।
- ৰং— সেইয়ে সেইয়ে সেই কালাটি
তোমাৰ আমাৰ মন মজিলে কৰবে কি
কুলকুল গো প্রেম সঁপিয়েছে ॥
- ঝুমুৰ— ডাল আছে মূল নাই, ফুল আছে গো পাতা নাই ।
বিনা ফুলে ফল কেমন ধৰেছে
সে কথা পণ্ডিত ভাবেছে ॥
- ৰং— একটি গাছে দুটি ফুল, ক'ন ফুলে হয় বাধা ।
ক'ন ফুলে হয় কৃষ্ণ জনম
আমৰা কোথায় পাব বাধা,
ক'ন ফুলে হয় কৃষ্ণ জনম ॥
- ঝুমুৰ— পাহাড়ে পৰ্ব্বতে ঘৰ, একটি কইনা দুটি বৰ,
বৰ দেখি কইনা বিয়াকুল,
শশুৰে জামায়ে গেন্দা ফুল ।

বং— বিষ্টপুৰ আস্তে বাতে, একটি গাছে দুটি ফুল ।
কে গো ত'কে ফুল দিয়েছে, গেল জাতি-কুল ॥

ঝুমুৰ— বৃন্দাবন মাজে ষোলশ গোপীনী নাচে ।
সেকি বৃন্দাবন বাই,
বৃন্দাবন মাজে গোপীনী হৰি যাব
সেকি বৃন্দাবন বাই ।
চল যাব গো ধনৌ বৃন্দাবন মাজে,
সেকি বৃন্দাবন বাই ॥

বং— বৃন্দাবনে বাজল' বাঁশী গকুলেতে শুনেছি
আৰ' বাজনা প্ৰেমের বাঁশী,
ধুলাই লটে নাচেছি ॥

ঝুমুৰ— কাখে গাগৰি নিয়ে যমুনাকে যায় গো, হেলা দিয়ে বাধাৰ
কলসী
ডুবায় বাধাৰ কলসী গো ॥

বং— দধি বিকে বাইবহি মথুৰা নগৰ, বাটে ছেকলাই মকে
বসিকা নাগৰ ।
সেতি দধি মাগে সৰ কালিয়া নাগৰ ॥

ঝুমুৰ— দুপহৰ বাত হ'ল, গোবী সিনাইতে গেল ।
অঙ্গ মাজিতে হল বেলা ভাই সজনী ।

বং— কতিখনে ফুটে, হলধীৰে বিজ্ঞা ফুল ।
কতিখনে ফুটে, লাল সালুক ফুল গম কৰে ॥
কতিখনে ফুটে হলধীৰে বিজ্ঞা ফুল ।
বেণী সৰে ফুটে, লাল সালুক ফুল গম কৰে ॥

ঝুমুৰ— আস' গো মা সৰস্বতী কুঠে দিও বৰ গো ।
বাঁশী সুরে আমৰা গাইব ঝুমুৰ গো ॥
বাঁশী সুরে আমৰা গাইব ঝুমুৰ গো ।

বং— গগনে উঠিল বেলা কত ন কৰিব খেলা গো মৰি হায় হায় !
আৰ বাঁচিব না প্ৰাণ তোমাৰি দোহায় ;
ও বাছা হায়ৰে হায়, আৰ বাঁচিব না প্ৰাণ তোমাৰি
দোহায় !

ঝুমুৰ— জাতি নিল কুল নিল আৰহে কলঙ্ক দিল,
সেই সব সকল পাসুৰালে ;
জীয়াঁতে পাঞ্জৰাই শেল দিলে ।
শেল দিলে কুল নিলে আৰৰে কলঙ্ক দিলে
দিলে দিল' কাহেনা মিলাইলে,
বন্ধুহে জীয়াঁতে পাঞ্জৰাই শেল দিলে ॥

বং— একশ টাকা মাদল পাকা, কন বাজাৰে নামাব ।
দেখে শুনে মন মানে না, একটি ভাঙ্গে জল খাব ॥

ঝুমুৰ— গাছেৰ মध्ये তুলসী, পাতাৰ মध्ये পাণ,
তিৰী মध्ये বাধিকা সুন্দৰী ভগবান ॥

বং— শ্যাম কুণ্ড বাধা কুণ্ড গিৰী গোবৰ্দ্ধন,
বকাসুৰ বধ্য কৰৈ মথুৰা গমন ।

ঝুমুৰ— বাগ মুড়ীৰ পাহাড়ে বাহেড় বাড়ী চাসৰে
আন দেখি গো, বাহেড় দেখিব ।
দৰ দেখি টাকা সেৰ লিব ॥

বং— চল বাজে, ধমসা বাজে আৰ বাজে কৰতাল ।
কন পাড়াতে নাচ লেগেছে আমাদেৰ ঘৰে গগুগোল ॥

ঝুমুৰ— বাজা জনকপুৰে, দাক্ষণ পুণ্য কৰে
যে ভাঙ্গিতে পাৰে গণ্ডিবাণ ।
তাৰে দিব জানকী দান ॥

বং— ছুটু মুটু মানুষটি, পিতলের ছাওনী
ধাৰে ধুৰে লিখা আছে বাধা কলঙ্কিনী
বাঁশী বাজি ওনাৰে শ্ৰীৰাধে বাধে বলনা ।

- ঝুমুৰ— দৰিয়াৰ মাঝে, ফুল ফুটিল সাঁজে
বৃন্দাবন কেমনে বাহিৰাব ভাই শ্যাম
বৃন্দাবন বাই
বিজলী চমকে ডৰ লাগে ভাই শ্যাম
বৃন্দাবন বাই ।
- ৰং— যখন আমৰা ঘাটে বসি তখন আমৰা ভালা,
মাথাৰ ওপৰ ময়ূৰ পাখী বাঁওয়া দিগে হেলা
ৰে কদম গাছেৰ তলা, সেত ভাল বাসি কালা ॥
ৰে কদম গাছেৰ তলা ।
- ঝুমুৰ— আখড়াত চাঁই চাঁই, নাচয়াতে এক' নাই,
হায়ৰে শ্যাম বসিকা নাগৰ ঘৰ ঘূৰি যায় ॥
- ৰং— কাসিকা লহৰ চহৰ মনকে উদাসী
ভাই শুন সখী বাধা কোথায় পাইল বাঁশী ।
শুন সখী, শুন সখী, বাধা কোথায় পাইল বাঁশী ॥
- ঝুমুৰ— বণে মৰল' ইন্দজিৎ, দেৱগণ আনন্দিত ।
ধন্য সেই ঠাকুৰ লক্ষ্মণ, স্বৰ্গে কৰে পুষ্প বৰিষণ ॥
- ৰং— মৃগ মাৰিলে বাম, মৃগ বলিলে নাম
বাখ বাখহে আমাৰ প্ৰাণেৰ লক্ষ্মণ ।
হে ৰঘুবন মৃগ মাৰিছে দিশা বন ॥
- ঝুমুৰ— আসাম দেশে গো মিনি কড় মাৰা পাতা তুলা,
পাতা তুলা গো মিনি পহিলা নম্বৰে,
ওজন দিতে জাব কলঘৰে ।
- ৰং— পাতায় এন্দুৰ যায়, থেজুৰ ধৰি খায়,
শ্যামসিকা, শ্যামসিকা মুৰলী বাজায় ।
কতদিনে গো বাধাৰ কলঙ্ক ঘটায় ॥
- ঝুমুৰ— গাই গেল বণে বনে বাছুৰ গেল বৃন্দাবনে
বাগালকে বান্ধিব তৰুলতে, আজ বাগাল গৰু নাই গঠে ।
বাগালকে বান্ধিব তৰুলতে আজ বাগাল গৰু নাই গঠে ॥

- ৰং— বাজিল বামেৰ ঘণ্টা থৰহৰ কাঁপে লক্ষা
গো মৰি হায় !
আনিব সনাৰ লক্ষা হাবাইল জীৱন ।
- ঝুমুৰ— আমাৰ কথাতে দুখ না কৰ অন্তৰে বাম ।
শিৰে জটা ধৰি তুমি আজি যাও বনে বাম ॥
- ৰং— ৰিমিৰিমি মেঘ বৰ্ষে বনে ভিজি বাম ।
গাছ তলেতে ৰোদন কৰে সীতাই হাবাই দিল প্ৰাণ ॥
- ঝুমুৰ— আজ আমাদেৰ একাদশী, জল বিনে বসে থাকি,
ঘাউ বাছা জল আনিবাৰে, নিমন্ত্ৰণ আছে শনিবাৰে ।
গোপীন সব কৰে একাদশী আজৰে কৰম ভেল ৰাতি ॥
- ৰং— হাতে আছে শাঁখা চুড়ী, পিতাম্বৰেৰ শাড়ী,
অ যগিনী যগী তৰে ভুলাইলে ধনী,
অতি গৰম ঘামে দূৰে গেলৈ ।
- ঝুমুৰ— সব দিনে দেখি কালা, কাণে কদম ফুল গো ।
আজ কেনে কালা বদন মলিন গো ॥
- ৰং— শুকনা কাঠেতে ফুটেছে ফুল, বন্ধা কেমনে তুলিব,
ডালিমে ফুল বন্ধা, কেমনে তুলিব ।
- ঝুমুৰ— ৰাস্তা ধাৰে তাঁতী ঘৰ, কাপড় বুনে সবসৰ ।
কহি দিয়া গে মাইনা তাঁতীকে,
আঁচলে কদম ফুল দিতে ॥
- ৰং— বেং কৰে টানা টানি, বকলী ধৰে ছাতা ।
ভাই লবং লতা, মিনিদেৰ মাথায় কিলিপ কাঁটা (২)
- ঝুমুৰ— লালটেনেৰ কত দাম, দু আনা চাৰ আনা গো
হাতে ধৰি, সবাই চলেন বাবুগিৰি গো হাতে ধৰি । (২)
- ৰং— ছাগলাৰে, বাগলা, দাকু কিনি দে
এক বটল মদ খায় পথে বসেছে

তৰা দেখ গো সবাই, তৰা শুনগো সবাই ।

সণাৰ পদক দুটি ডলছে গলাই ॥

ঝুমুৰ— শুনগো বড়াই দিদি বিকীবাৰে যাবি দধি
ফিৰে চল নাকৰিহ দেৰি, মিলিবাৰে নাগৰ হৰি ।
এতেক হইল বেলা দধি না বিকালে আলা
ফিৰে চল নাকৰিহ দেৰি ভেটিবাৰে নাগৰ হৰি ॥ (২)

ৰং— আপনাৰ মনেগনে সাজত গোপীগণে
কেহ নীল কেহ লাল, কেহত সঁৱাল
দধি বিকে নাগৰ, মথুৰা নগৰে দধি সব
দধি বিকে নাগৰ ॥

ঝুমুৰ— কৰম ছিল কাৰ বেটা, চিনিতে না পাৰি সেটা
কৰম ছিল অযোধ্যা নগৰে, আজৰে কৰম সংসাৰে ।

ৰং— জড় পাকা পিপড় পাকা, ডুমৰে সিৰাই গো
জালিদাৰে স্তৃগা মাইনা, বড় পাকা খায়গো
জালিদাৰে স্তৃগা মাইনা ।

ঝুমুৰ— দধি, দুধ বড় মিঠা, পৰেৰ পুৰুষ বুঠা
আপন পুৰুষ ভগবান ভাই ৰাধে শ্যাম,
আপনা পুৰুষ ভগবান ।

ৰং— মুনগা সূতি কাপাস গুটি, বিষম আলা যাইগো
প্ৰেম সূতাটি মাথায় বান্ধা, লহৰ লাগে যাইগো
প্ৰেম সূতাটি মাথায় বান্ধা ।

ঝুমুৰ— তৰে সঙ্গে খেললি, তৰে সঙ্গে নাচলি
তকেই সঙ্গে ফুল পাতাব সাবৰীয়া
তৰেই সঙ্গে ॥

ৰং— ৰাৱণেৰ শক্তিশেলে পড়েছে লক্ষ্মণ,
বাছা ভাইৰে লক্ষ্মণ ।
কেমনে মাৰিব বাছা লক্ষ্মণ ৰাৱণ ॥

ঝুমুৰ— দৰিয়াৰ মাৰো ফুল ফুটিল সাজে
কুঞ্জবনে কেমনে বাহিৰাব ভাই শ্যাম,
দিল না ধৰাই, বিজলী চমকে ডৰ লাগে ।
ভাই শ্যাম, বৃন্দাবন ৰাই ॥

(কৰমক বিসৰ্জন দিবলৈ নদীঘাটলৈ লৈ যোৱা সময়ত গোৱা গীত)

যাও যাও কৰম ৰাজা এই ছয় মাস ।
আৰ ত আনিব কৰম ভাদৰ মাসে ॥

ভিনসেৰীয়া

মাইলিনীৰ তিন বেটা
কপালে মাৰিছে ফটা
মাইলিন, কাঁহা মাইলিন বাজে কবতাল।
ৰিমিৰিমি ৰিমিৰিমি
পানী বৰষি গেলা
ছাতা ধৰু বে দেৱৰা
তচৰেক শাড়ী ভিজি গেলা।
বাসকা বুদা তলে
কে চিটি মাৰেৰে
ছটকা দেৱৰা নন্দলাল চিটি মাৰে ৰে।
আইল বাবা মৰি গেল, মাটিতে মিলাই গেল (২)
বহীনগে কতি দিন ৰাখব কুঁৱাৰ যে (২)
কাহাকা উড়ল পাখী, গোৱিন্দপুৰে ডেৰা লেল। (২)
কাঁহা ভাই বড়ি দুখে বাংগালা বনাই। (২)
বাগ মুড়িৰ পাহাড়ে, নানা ৰঙ্গেৰ ফুল ফুটে,
দিদি গো তুলিতে তুলিতে মন কৰে যে। (২)
তুললি আঁচল ভৰি, পিন্ধলি খপা ভৰি।
হে দিদি হাতে ধৰব গটা ডাৰ যে ॥ (২)
আমৰা যত নৰনাৰী চা বাগানে কাম কৰি
জুকে পুকে ধৈৰ্য্য ধৰি, কাম কৰি যায়
মৰি হায়ৰে হায়
এমন দুখেৰ কথা সহন না যায় ॥ (২)

উড়িয়া কৰম

উড়িয়া সম্প্ৰদায়ৰ মানুহৰ মাজত প্ৰচলিত কৰম উৎসৱৰ পদ্ধতিটো আন সম্প্ৰদায়ে পালন কৰা পদ্ধতিতকৈ অলপ বেলেগ। এই সম্প্ৰদায়ৰ লোকেও সাতদিন ধৰি এই উৎসৱ পালন কৰে। ভাদ মাহৰ পঞ্চমীৰ দিনা সাতজনী গাভৰু ছোৱালীয়ে লঘোনে থাকি ব্ৰত পালন কৰি খুব পুৱাতে কাউৰীয়ে পানী চোৱাৰ আগতেই নৈৰ ঘাটলৈ গৈ নদীক সেৱা জনাই গা ধুই নতুন পাঁচিঁত পৰিষ্কাৰ বালি ভৰাই আনে আৰু সেই পাঁচিঁটোত গোমধান, মাটিমাহ আদি বালিৰ লগত মিহলাই দিয়ে। সেই গোমধান, মাটিমাহ আদিৰপৰা গজি উঠা গছবোৰক “জাৱা” বুলি কোৱা হয়। সেই দিন ধৰি দশমীলৈকে গীত গাই গাই ধূপ-ধূনা আদি দি সেই জাৱা জাগৰণ কৰে।

ভাদ মাহৰ একাদশী তিথিৰ দিনাখন পুনৰ সেই ছোৱালী কেইজনীয়ে লঘোনে থাকি কৰম আনিবলৈ যায়। কৰম গছৰপৰা পোকে নখোৱা বা কোনো খুট নথকা সাত খিলা পাত থকা ডাল এটি কাটি আনে। এই কৰম ডালটি আনোতে আনে নেদেখাকৈ ৰঙা চালু কাপোৰেৰে ঢাকি অনা হয়। যিজন মানুহৰ ঘৰত এই পূজা কৰা হয়, সেই ঘৰৰ গৃহস্থ আৰু গৃহস্থনীয়ে দুয়ো সেইদিনা উপবাসে থাকে। পদূলিত সজাই থোৱা ৰঙা কাপোৰেৰে তৈয়াৰী এটি সৰু ঘৰত (যাক ঘূৰণি বুলি কোৱা হয়) সেই কৰম ডালটিক সাতপাক ঘূৰাই উৰলি দি এখন সৰু ছুৱাৰেদি ঘৰৰ ভিতৰত জুমুৱাই এটি জলপূৰ্ণ ঘটত থিয়কৈ বহুৱাই দিয়ে। লগে লগে ব্ৰতাচাৰিণী সকলেও গাখীৰ, ধূপ-ধূনা, ফুল, পাত আদিৰে পূজা কৰে। পূজা-পাতল হোৱাৰ পাছত গাভৰুসকলে বন্দনা গাবলৈ আৰম্ভ কৰে। বন্দনাৰ পাছত ‘ঝুমুৰ’ গীত গাই আনন্দ উল্লাসৰ মাজেদি গোটেই নিশা নাচি-বাগি কটায়।

পূজাৰ শেষ দিনা অৰ্থাৎ দ্বাদশী তিথিৰ দিনা ৰাতিপুৱা “কৰমক” গাৱঁৰ সাতঘৰ ফুৰায়; তাৰ পিছত নদীত বিসৰ্জ্জন দি এই কৰম পৰবৰ সমাপ্তি ঘটায়। এই পূজা নাৰীসকলৰ মাজতে সীমিত, কিন্তু ইয়াৰ দ্বাৰা সমাজৰ উত্তৰোত্তৰ উন্নতি কামনা কৰা হয়।

(কৰম পূজাত গোৱা কেইটিমান গীত তলত দিয়া হ'ল ।)

ঘৰ কৰি অৰ্জি অচু যেতেক সম্পদ
মৰি গলা ঠাক ততে বলিবেটি ভূত ।
হৈ ঘৰধন ঘেনি শুদ্ধ কলে বন্ধুজন ॥

হলদি বাটিলি কৰাটে ধয়িলি
তঁহি মুনা গুড় মিসিলা ।
তেলগিনা ধৰি শয়্যাকো মো গলি
আড় মূৰা হই বহিলা হইগো
মাই তোম' পূৰ মনে নুহিলা ।

নাযিৰে মাছ অছি দেখ কেঁউট ডাক দেউছি
মৰলা ভনজা দুয়ে আস, জালৰে পড়িছি কই মাছ ।
কপা বাটি আউল বাউল, তৰ বি সতে মকৰ ছাউল
শাশ বুঢ়ী না নাহি আইলা মনকে, তৰ বি ত লুগা পিন্ধিছে
উইলি পড়ে তলকে ।

হাতী শালে হাতী কান্দে, ঘোড়াশালে ঘোড়া কান্দে
মহল ভিতৰে বাণী কান্দে, বাজাপিলা ঘিঁসে পাক বান্ধে ।
আঠুয়ে পানীকে গলি, বালু দিশে বিলিমিলি
মাছ মগৰ গলে ছলি, এ ফুলাইগালি শাস্তু দেখিলে দেবে
গালি ।

পানী বৰষে বিপিৰ বিপিৰ, অসনা তলকে গো
মুইগ শশুৰ বুঢ়া, তৰ বিকে দে ।

হাইত বাবুৰে মদলীয়া, সভাৰে হইছু চিয়া
কেতে আঙ্গুলৰে ছায়া, কেতে আঙ্গুলৰে ধায়া ।

বালিমাটি কৰি সমতল, কণ কুমাৰে গঢ়ি থিলা খোল
মাজন পকাই দেলা, উৰাসালে খোল নেলা ।

খোল পুড়িলা কেমন্তে, তাহা মতে কহি দেবু ভাই
না কহিলে ছাড়ি নাহি ততে ।

ভাদ্ৰ মাসৰ কেলি নদীৰো উঠালে বালি
সাত গুটি বাঁউস টোপলি গো, জোৰা জমাইলে মুগা বিৰি
নাৰী মানে দেলে হলাহলি ।

বন্দে মাগ' কৰম ৰাজা, বন্দে মাগ' কৰম ৰাণী
উছাউল কঞ্চা নিতালী, বন্দে মাগ' কৰম সানী ।
আহা গো ৰাধিকা মাই, খৰাকে আসিছু কাঁহি,
খৰাকে ত মউলিলা মুখ গ, ৰাধিকা মাই
উলটি পালটি দেখ ছাঁই ।

গুৰ গুঞ্জা সূৰ গুঞ্জা, মাটিৰ মাদল খাই পূজা
উদেলি উদেলি মাদল বজাৰে মাদলীয়া তৰ পাঁৰে দেবি
পূজা ।

টুচু গীত

টুচুক এগবাকী সৰ্বশক্তিসম্পন্ন দেৱকণ্ঠা বুলি মজতুৰ সমাজে মানি লৈ পুহৰ সংক্ৰান্তিৰ দিনাখন টুচুৰ প্ৰতিমা স্থাপন কৰি গোটেই ৰাতি টুচু গীত গাই নাচি বাগি এই টুচু পৰব পালন কৰে। এই পৰ্বৰ সকলো অনুষ্ঠান নাৰী সমাজতহে প্ৰচলিত।

মজতুৰসকলৰ বিশ্বাস যে টুচুদেৱীক সন্তুষ্ট কৰিব পাৰিলে পৰিয়ালৰ ধন ঐশ্বৰ্য্য বৃদ্ধি হোৱাৰ উপৰিও নাৰীৰ মনৰ কামনা সিদ্ধি হয়। এই উৎসৱ পালন কৰি বহুতো সন্তান নোহোৱা নাৰীয়ে সন্তান লাভ কৰিছে বুলিও মজতুৰ সমাজৰ মাজত জনশ্ৰুতি আছে। এই উৎসৱত গোৱা গীতবোৰকে টুচুগীত বুলি কোৱা হয়। এই গীতবোৰ মজতুৰ সমাজৰ আপুৰুগীয়া বস্তু। এই গীতবোৰৰ মাজেদি নাৰী-পুৰুষৰ প্ৰেম আৰু যৌবনৰ উন্মাদনা, বিৰহ-বেদনা, মিলনানন্দ আদিৰ প্ৰকাশ পাইছে।

টুচু পৰ্ব আমাৰ মাঘৰ প্ৰথম বিহুৰ দিনাই পালন কৰা হয়। খেতি-বাতি চপাই নতুন শস্ত্ৰ ঘৰলৈ আনি নানাবকম পিঠাপনা কৰি অসমীয়া জাতিয়ে বিহুৰ উৰুকাৰ দিনা ভেলাঘৰ সাজি মেজি ৰখি ভোজভাত খাই গোটেই ৰাতি উজাগৰে থাকি স্তুতি কৰি পিছদিনা আত্মীয়-স্বজন, বন্ধু-বান্ধৱৰ ঘৰলৈ আহ-যাহ কৰি বিহু খাই আনন্দত কটায়। সেই দিনাতেই মজতুৰ সমাজে আপোন নিয়মে এই টুচু পৰ্ব পালন কৰি আনন্দ উপভোগ কৰে।

টুচু গীতৰ কথাবোৰ আমাৰ বহাগৰ বিহুগীতৰ লগত মিল দেখা যায়। তলত দিয়া গীতবোৰ এই উৎসৱত গোৱা হয়।

মা মৰেছে, মসী আছে, তাইতো হামৰা জানিনা।
মসী মা কি বেদন জানে, আয় বলে আৰ ডাকেনা ॥
সিটি বাজালো ঘড়ী, ফেচনে ডাঁড়াল মালেৰ গাড়ী,
সিটি বাজালো ঘড়ী।

টুচু গীত

১৯

অল' অল' চম্পাকলী, বাংলা কেনে সামালী।
অল' অল' চম্পাকলী বাংলা কেনে সামালী।
বাংলাই আছে ফুলেৰ বাগান, সাইবেৰ মন ভুলালি ॥

হে প্ৰাণ জাড়ে মৰি, একটি ভুসি দুইজন টানাটানি
অ' প্ৰাণ জাড়ে মৰি।

ইটা কুটা যেমন তেমন, স্ত্ৰৰকি কুটা দায় হ'ল।
কি কৰে ঘৰ যাব সৰদাৰ, মেঘ ধুনীয়ে আন্ধাৰ হইল ॥

জাল যাবি কোথায়, লাগাম পালে মাৰব
এড়িৰ লাথ ঘোসা।

একশ টাকা মাদল পাকা, কন বাজাবে নামাব,
দেখে শুনে মন মানেনা, একটি ভাঙ্গে জল খাব ॥
হৰি আৰ জাব না, শস্ত্ৰৰ ঘৰে গাঞ্জে প্ৰাণ বাচে না,
হৰি আৰ জাব না।

ৰাম নাম জগ কালীকেৰ, আমাৰ টুচুৰ সেৱা কৰে গো।
ৰাম নাম.....

এত দিনে ছিলে টুচু মা বলে আৰ ডাকিস না। (২)
যাবাৰ বেলা বোদন কৰে, মাকে ছেড়ে যাইও না ॥ (২)
ৰাম না কিৰে যাবি বনে, হাতে লওৰে গণ্ডিবাণ। (২)
চৌকাঠেতে লেখা আছে, চৌক বৰষ বনবাস ॥ (২)
ভালকৰে পঢ়াৰ স্কুল নইলে ক'ট পাৰি শেষকালে। (২)

ৰাম নাম.....

সহবাই গীত

দেৱালী উৎসৱটোক মজত্বৰ সমাজত সহবাই উৎসৱ বুলি কোৱা হয়। এই উৎসৱত তিবোতাসকলৰ কিছুমানে তিনদিনৰ আগৰপৰা আৰু কিছুমানে সাতদিনৰ আগৰপৰা গো জাতিক তেল, হালধি ঘঁহি ধূপ-ধূনা জ্বলাই গধূলি গো-বন্দনা কৰে। পুৰুষসকলে ঢোল তাল লৈ প্ৰত্যেক ঘৰৰ গোহালিলৈ গৈ জাহালী গীত অৰ্থাৎ 'দেৱালীৰ গীত' গাই গো-সেৱা কৰে। পিছদিনা এই পুৰুষৰ দলটিয়ে পুনৰ গৃহস্থৰ ঘৰত "জাহালী" গাবলৈ যায় আৰু গৃহস্থই দান, দক্ষিণা আগবঢ়ায় আৰু ইয়াৰ লগে লগে এই উৎসৱৰ সমাপ্তি ঘটে। এই জাহালী গীতবোৰ মজত্বৰ মানত অতি মূল্যবান।

দেৱালী উৎসৱ ভাৰতৰ বিভিন্ন জাতিয়ে পালন কৰে; ইয়াক দীপাবিত্তা বুলিও কোৱা হয়। মাত্ৰ পালন কৰাৰ প্ৰণালীটো ঠাই বিশেষে বেলেগ বেলেগ।

অসমীয়াসকলে বহাগৰ বিহুত যেনেকৈ গো-জাতিক মাহ-হালধি সানি, গা-ধুৱাই মেলি নতুন পঘা দি সেৱা কৰে, মজত্বৰ সম্প্ৰদায়েও সহবাই বা দেৱালী উৎসৱত তেওঁবিলাকৰ স্বকীয় নিয়মে গো জাতিক পূজা কৰে। ইয়াৰ অন্তৰালত গো জাতিৰ শ্ৰীবৃদ্ধিৰ লগতে পথাৰৰ কৃষি সম্পদৰ শ্ৰীবৃদ্ধিৰ কামনাও লুকাই থকা বুলি অনুমান হয়।

তলত দিয়া গীতসমূহ এই উৎসৱত গোৱা হয়।

অহিৰে.....

জাগ মা ভগৱতী, জাগ মা লছমনী

জাগ ত অমাৱন্তা ৰাতি, জাগকা প্ৰতিফল

দেবে মা লছমনী, পঞ্চপুত্ৰ দশ ধেনু গাই।

ভালা অহিৰে.....

ৰিমিৰিমি

পানী যে বৰষে আঙ্গনা তৰকায়া, বসি যায় ৰে

ধীৰ চল শিৰমণী গায়া মৰ খসি

যায় তৰ টিকলি সিন্দুৰিৰে।

এহ পাৰ গঙ্গা, সেহ পাৰ যমুনা

গাই মৰ বহল ছেঁকাই যে

না কান্দ ভগৱতী না কান্দ লছমনী

কহি দিয়া গো মৰ কিষণ কে

বাছৰকে ৰাখব যতনে।

অহিৰে.....

সব পৰব ভালা ঘূৰি ফেৰি আৱত

বাবুহ মৰল মানুষ নাহি ঘূৰেৰে গাঁও

কেৰি আগিয়া বনকেৰি কাঠিয়া ঘসি ঘসি

পড়ত আঙ্গাৰ ৰে।

খোজা খোজতে আলি, পুছ পুছতে আলি বাবুহ

অহিৰাকা ঘৰ কতি দূৰে।

অহিৰাকা আঙ্গনা মে, তুলসীকা পিণ্ডা হে

ওপৰেত ঘূৰে ৰাজাৰ হাঁসৰে,

সবু দিন যে মাঙ্গে ভালা, বাট ভিক্ষাৰী বাবুহ

আজ ত মাঙ্গে দশ ভাইৰে।

দশ ভাইকে দিলে ভালা, জলে নাহি পড়ে

যুগে যুগে নাম ৰহি জাতৰে।

নাহি মদি আটত, নাহি যদি জোটত

বাবুহ শশ মুখে কৰত বিদায় ৰে।

অহিৰে.....

কন গাঁৱে নাচলী, কনগাঁৱে ঠেকলী

বাবুহ তৰ বৰদা আনিল ঘূৰাইৰে

চলৰে অহিৰা হামাৰ কিষণ ঘৰ

দহি দুধে কৰব বিদায় ৰে।

বৈঠকখানা

চাহ বাগিছাৰ মজত্বসকলে দিনটোৰ কঠিন পৰিশ্ৰমৰ পাছত একঘৰত গৃহস্থৰ নিমন্ত্ৰণক্ৰমে গোটে খাই মনৰ স্ফুৰ্ত্তিত নাইবা দুঃখ ভাগৰ পাতলাবলৈ চোল, তাল, বাঁহী আদি বাত ব্যৱহাৰ কৰি খাই বহি এই বৈঠকখানা গীতবোৰ গায় আৰু অন্তৰেৰে আনন্দ উপভোগ কৰে।

অসমীয়া সমাজতো এনেকুৱা বৈঠকখানা বহে। ইয়াক 'জলসা'ও বোলে। আজিকালিও বিবাহ আদি শুভ অনুষ্ঠানত কিছুমান পৰিয়ালত এনেকুৱা বৈঠকখানা পতা দেখা যায়। এনেকুৱা বৈঠকখানা বৰ উপভোগ্য।

তলত কেইটামান বৈঠকখানা গীত দিয়া হ'ল।

এঘৰিৰে বলা বাতা, সেহো হলো পঁচা ধসা,
এঘৰে পোহাব বলে, ছিল বড় মনে আশা।
কি হইলোৰে হামাৰ কপালেৰি দশা।

শাশুড়ি নন্দনী ঘৰে, একলা পুৰুষেৰ ভৰে,
জাতি কুল চাহে বনমালী,
ঝুকে লিল শিৰকে ঘাগৰি গো। (২)
লম্পট কপট হৰি।

কুল মান সকল গেল, দেশ জোড়ে কলঙ্ক হইল
অ' কৃষ্ণ! কি সূদায় হামাৰে।
বাঁচা হতে মৰণ ভালো, ভাৱেছি অন্তৰে।
অ' কৃষ্ণ! কি সূদায় হামাৰে ॥

কৃষ্ণ মাৰে মাছ মাছৰি, বাধিকা গাঁথে হাৰে হাৰ
উঝালি পুঝালি সে মাছ ঘৰে যায়।
কৃষ্ণেৰ বাঁশী, হামাৰ বাঁশী ৰাখ' এক ঠাই।

বৈঠকখানা

২৩

কৃষ্ণ বাঁশী লৈয়ে গেল পশ্চিমের ধাৰ,
হামাৰ পাড়া যাবি কৃষ্ণ, হামাৰ পাড়া যাবি,
সনাৰ বান্ধা বাঁশী দিব, চান্দ মুখে বাজাবি।
সনাৰ বাঁশীয়ে কাজ নাই হামাৰ, বাঁসেৰ বাঁশী ভাল'।
এক কড়া বাঁশী লিয়ে, অঙ্গ হইলো কাল'।

শ্যাম পীৰিতি ৰসেৰ গুড়ি, বাচা ত দিলে জাইগো উড়ি।
সে ত আটাই দিনেৰ পীৰিতি।

লম্বা লম্বা কুঁচি দেখে, কৰছ পীৰিতি
আজ ফিৰে যাউ কাল এসো না
অ' শ্যাম, সময় জানে আসবি।

নিতি নিতি আস যদি, শাইপো ৰিচাই সকল বাছি
আজ ফিৰে যাউ কাল এসো না।

অ' শ্যাম, সময় জানে আসবি,
যদি পীৰিতি ৰাখবি, নিশা ৰাইতে আসবি
আজ ফিৰে যাউ এসো না
অ' শ্যাম, সময় বুজে আসবি।

এই ভৱ সংসাৰ, মিছা মায়া পৰিবাৰ,
একেলায়ে একেলায়ে হব পাৰ।
ভাই কেবা কাৰ, একেলায়ে একেলায়ে হব পাৰ।

স্বৰ্গ, মৰ্ত্ত্য, পাতালপুৰী, একটি বেঙ্গে ৰাখছে ধৰি
সেই বেঙ্গেৰ পিছুদিগে মাথাহে,
ভৱ জলেৰ কেবা মাতা পিতা।

বহু পীৰিতি বহুত জ্বালা, অলপ পীৰিতি গলাৰী মালা
মিছাই বান্ধি হলি গো আমি, মায়া জালে ভুলিয়ে,
মিছাই বান্ধি হলি গো আমি, ভৱ সাগৰে ডুবিয়ে।
তৰও হিৰদয়ে নাইখে দয়া, নিস্তান্ত নিঠুৰ কপট কায়া।

অতি ৰূপে অতি ভাৰে কি ৰূপে
প্ৰাণ বিছৰে খাই দিলৰে মৰমেৰ
জ্বালা দিলৰে অন্তৰে জ্বালা দিলে হায় !

আইলৰে গণ্ডিবান নিয়ে গেল খেতেৰ ধান
আঢ়ে বইছে বুৰুও নয়ান, প্ৰভু ভগবান,
মহাজনকে কি দিব জবান ।

শাৰি স্ত্ৰী পাংখী দুটি, বেড়িতে লাগিল পাংখী
ভৰ জলে গো আমি ডুবিয়ে মৰিব ।
বাঁপ দিব যমুনাৰ জলে গো ধন, গলাই দিব ছুৰি ।
অ ললিতা সখী আমাৰ কোথায় লবীন বংশী ধৰি ।

যখন ফুলটি কলি ছিল, তখন ভমৰ আইল গেল,
এবে ভমৰ কন ফুলে মজিল হে ।
লব লব তৰলতা, কুস্তমে সাজিল হে,
এমন সময়ে কান্ত বিদেশে বহিল হে ।
দিলৰে অন্তৰে জ্বালা দিল হে ।

কিবা হাড়ি কিবা ডম, পীৰিতে মজিল মন
দুখে স্ত্ৰী সবে পান্সৰাইলে হো, জীয়াঁতে পাঞ্জৰাই শেল
দিল হে

চল পীৰিতি চলেৰ গুড়ি, বাতাস দিলে জাইগো উড়ি
আগে না বুজিলি আমি, পিছে না ভাৰিলি
লক্ষ্য লক্ষ্য কুঁচি দেখে কৰিলি পীৰিতি
আজকে নিৰলে বসে কান্দছে বসবতী ।

ভাই বল বন্ধু বল, পৰিবার কেহ নাইৰে
মৰিবার বেলা হইলো গবিন্দ সাৰথিৰে
মন কতিখনে সে জনমেৰ পাৰাবে, মন কতিখনে ।

আনিব সৰিসা জবিয়ে দে, তাকৰ ওপৰে চাপিয়ে লে
চে বট বট ঘূৰাও ঘাণী, তাকৰ ওপৰে হীৰালাল বৈঠানী
বহুত আনন্দে ঘূৰে ঘাণী ।

ঘৰেতে মৰিল মৰা, বাহাৰ কৰি দেগ ছুঁড়া-
শূণ্য ঘৰে কিসেৰি বোদন, বাছা দুৰ্যোধন
শূণ্য ঘৰে কিসেৰি বোদন ।

ধবিনী কাপড় কাচে চন্দন বনে কাঠে
নিতাই যবিন কাপড় কাচে অংখ বনেৰ খাৰে
বেহুলা স্তন্দৰী কাছে স্তধু গঙ্গাৰ জলে হে ।

পীৰিতি পীৰিতি বিষম পীৰিতি, পীৰিতিকে বলে ভাল
বিদেশী সঙ্গ প্ৰেম কৰিয়ে, হামাৰ ভাৰিতে প্ৰাণ গেল ।
না কান্দিতে প্ৰাণ গেল ।

যতই কাল হামায় ভাল
চখে লেগেছে বে.....
সেই যে হামাৰ কাল সনা
যথাই তথাই আনা গনা
খেতে দিব মেহি দানা, ভাল বেচে সে বে
যতই কাল হামায় ভাল, চখে লেগেছে বে ।

দাদা আলে বলে দিব, বলে দিয়ে মাৰ খাবাব
জলানা তৰ গুচাইব, আইনেৰ কাছে
কি তৰ জল আন্তে বলেছে
ঘৰেৰ জল বাহিৰে ফেল
জল ফেলে জল আন গেলে
না জানি কন কালাৰে সাথে মন মজেছে
কে তৰে জল আনতে বলেছে ।

আপনাৰ বাসা পৰকে দিয়ে, পৰেৰ বাসা লিতে চাই
জঙ্গলি পুচা পাছিনা মানে, জঙ্গলা পুচা হল দায়।

এসো এসো গিয়ে এসো, হৃদয়ে আসনে বস
নয়ন ভৰিয়ে তোমায় দেখি, তুমি নি হামাৰো, হামিনি
তোমাৰো
প্ৰাণে প্ৰাণে মাখা মাখী।

সাদী গীত

আমাৰ বিয়াৰ সকলো কাৰ্য্য বা অনুষ্ঠানৰ লগত খাপ খোৱাকৈ আয়তী-
সকলে নানান গীত গায়। মজুৰ তিৰোতাসকলেও তেওঁলোকৰ বিয়াৰ
বিবিধ আচাৰ অনুষ্ঠানৰ সময়ত গীত গায়। উদ্দেশ্য আনন্দ উপভোগ কৰা
আৰু বিবাহিত ডেকা-গাভৰুৰ সকলো প্ৰকাৰৰ শ্ৰীবৃদ্ধি কামনা কৰা।

তলত তেনেকুৱা কেইটিমান গীত তুলি দিয়া হ'ল।

সাদী গীত (বিয়াৰ গীত) :—(ছোৱালী বা ল'ৰাক হালধি ঘঁহিবৰ
সময়ত)

হলদি হলদি পুৰা পাটনা
বাহি গিৰী চন্দনা, বাহি গিৰী চন্দনা গো।
ভৰ শাশ হলদি পাঠাই দেলাই
মাখি বি কি নাই গো ধনী, সহিবিকি নাইগো ধনী গো।

এত বড় নগৰে কেহ নাই মৰ সভা বইসল গো
বাবা গো বাটি ভৰি হলদি বাহিৰ কৰ
কেহ নাই ম'ৰ মাখাতে, কেহ নাই ম'ৰ পৰাইতে গো
মা কান্দে ভিতৰ ঘৰে, বাবা কান্দে বাহিৰ ঘৰে গো
দাদা গো দানা ভৰি হলদি বাহিৰ কৰ
কেহ নাই ম'ৰ মাখাতে কেহ নাই মোৰ পৰাইতে গো।

জল ছাৱা গীত :—

পুখুৰী কুড়াইলে বাবা, লহৰী লহৰী গো
জল আনিতে বড়ি দূৰ। (২)

কালি আছিবেন বাবা, বৰঘৰীয়া লোক গো
জল আনিতৈ বড় দূৰ গো । (২)

জেং কাটা টাইৰে, গুৱা, নাৰিকল গাছ গো
তাৰ তলে হাতী চলে যায় (২)

ডাল না ভাঙ্গ হাতী, ফুল না তুল গো ।

এই ফুলেৰি দুইশ টাকা দাম ॥ (২)

ডুঙ্গৰীকা ধাৰে দূৰে আইলেৰ কুইলি

শুন বাবা কুইলিৰ শব্দ । (২)

কি আৰ শুনিব বাবা, কি আৰ বুজিব গো ।

দুখে দুখে শিৰ ভেদি গেল ॥ (২)

দৰা আহিবৰ সময়ত গোৱা গীত :—

চল গো সৰ্ব সখী

চল জিবা নাট দেখি গো (২)

নাট যে দেখিবা প্রভুকে দেখিবা গো ॥ (২)

প্রভু যে দাঁড়াই আছে ছামড়াৰি তলে গো

যুকুট বাৰ বাৰ দিশই সুন্দৰ গো (২)

প্রভুকু বন্দাইতে কিস কিস লাগই গো ॥ (২)

লাগই উৱা চাউল, লাগই ধূৰ ধান গো (২)

বৰণকৰা গীত :—

আগে চুমাৰে মাগ

আপনাৰ বেটা (২)

পাছে চুমাৰে মাগ

নাতী ভাতাৰিৰ বেটা ॥ (২)

দুলী গীত

অতীত কালৰে পৰা কণকণ ল'ৰা ছোৱালীক ওমলাবলৈ গোৱা গীত সকলো সম্প্ৰদায়ৰ মাজতে প্রচলিত আছে। শিশুৰ শৈশৱকালৰ বিভিন্ন কৰ্ম আৰু অৱস্থাৰ লগত খাপ খুৱাই শিশুক আকৃষ্ট কৰিবলৈ এই গীতবোৰ গোৱা হয়।

মজদুৰ সমাজৰ মাজত প্রচলিত দুলীগীতো এনে জাতীয় গীত। কৰ্মৰত মাতৃয়ে কান্দি থকা শিশুক ওমলাবলৈ বা নিচুকাবলৈ, কাপোৰেৰে, কোনোৱে কাঠেৰে বা বেতেৰে দুলী বা দোলনা তৈয়াৰ কৰি, শিশুক তাত ৰাখি এই গীতবোৰ গাই গাই ওমলাই থাকে আৰু নিজৰ কামো কৰি থাকে। সাধাৰণতে ক্ৰন্দনৰত শিশুক নিচুকাবলৈ বাঘ, ঘোং আদি জীৱ-জন্তুৰ ভয় খুউৱা হয়। আকৌ বেজাৰ মনত থাকিলে শিশুক হুঁহুৱাবলৈও ভাল বস্তুৰ লোভ দেখুৱাই গীত গায়। ৰাতি টোপনি আহিবলৈও সেইদৰে জোনবাই, তৰা আদিৰ কথা কৈ গীত গায়।

অসমীয়া সমাজৰ নিচুকনি বা ওমলোৱা গীতবোৰৰ লগত এইবোৰ একে।

তলত কিছুমান দুলী গীত দিয়া হ'ল

কালিয়া কালিয়া মাছি

একা কালিয়াকো বুৰি মৰুছি বে

কালিয়া দেলা মুৰুছি ।

কালিয়া কালিয়া মাছি

সুৰু চিৰা খাই ঘঁইতা বাছিল

ওপৰে ছাইৰে অছি ।

যা বইলাকো গলি

দাক দৰপণ হৰাই দেলি

হজাই দেলি ল পইসা লোভৰে গলি ।

নৈ পানী হ'লধীয়া, হাঠুয়ে পানীৰে কুন্তীৰ ঠিয়া
কুন্তীৰ ঠিয়া কেহি নাহি পাৰধীয়া ।

টেঙা বাহালৰ নেবু
গীত না গাইলে মাইপো হেবুল
বসি গড় ঘঁসি থিবু ।

বিলমান কেত তসু
বিলৰে পাঁচন হবাই আসু
মাইপোৰ গড় ঘঁসো ।
